

Lausunto

14.06.2024

Asia: VN/32974/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista

Lausunnonantajan lausunto

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuen kokonaisuudistus tarpeellinen?

Suomen Vanhempainliitto pitää esi- ja perusopetuksen oppimisen ja koulunkäynnin tuen lainsäädännön uudistamista erittäin tarpeellisena. Kolmiportainen oppimisen ja koulunkäynnin tuki ei toimi tällä hetkellä tarkoitustaan vastaavasti. Nykyinen perusopetuslaki ei takaa tukea yhdenvertaisesti sitä tarvitseville oppilaille, vaan lakia tulkitaan ja sovelletaan kunnissa ja kouluissa eri tavoin. Vanhempainliittoon tulevista vanhempien yhteydenotoista suuri osa koskee oppimisen ja koulunkäynnin tukea ja erityisesti sitä, että lapsen saama tuki ei ole riittävää tai lapsi ei saa sitä tukea, johon hän olisi oikeutettu.

Vanhempainliitto painottaa, että koulunkäynnin ja oppimisen tukea tulee olla yhdenvertaisesti ja laadukkaasti saatavilla kaikille sitä tarvitseville valtakunnallisesti. Myös vanhemmille tulee olla selvää, minkälaiseen tukeen lapsi on oikeutettu ja heillä tulee olla mahdollisuus seurata tuen toteutumista.

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuelle määritelty kokonaisrakenne tarkoituksenmukainen?

Suomen Vanhempainliitto pitää erittäin tärkeänä, että tukea koskeva lainsäädäntöä selkeytetään, tukitoimien järjestämistä yhtenäistetään valtakunnallisesti ja tuen tasojen sijaan säädetään tukitoimista. Hallituksen esitys pitää sisällään hyviä elementtejä, mutta kaippaa vielä selkiyttämistä ja tuen kokonaisuuden vahvempaa tarkastelua lapsivaikutusten arvioinnin ja lapsen edun näkökulmasta.

Vanhempainliitto jää pohtimaan, onko hallituksen esityksessä käytetty jako ennakoiviin ja oppilaskohtaisiin tukitoimiin riittävän selkeä vai tulisiko esityksessä käytettyjä käsitteitä vielä selkeyttää. Rajapinnan ennakoivien ja oppilaskohtaisten tukitoimien välillä tulee olla

mahdollisimman tarkka, jotta paikallisille tulkinnoille ei jää tilaa. Huolenaiheena on esimerkiksi, miten tehostettua tukea tällä hetkellä saavien oppilaiden tuki jatkossa järjestetään.

Vanhempainliitto pitää ehdottoman tärkeänä, että vanhempia informoidaan ja vanhempien kanssa keskustellaan tuen uudistuksesta. Vanhempien tulee tietää ja ymmärtää, millaiseen tukeen lapsi on oikeutettu, miten tuki toteutetaan koulun arjessa ja miten toimitaan, jos lapsi ei saa hänelle kuuluvaa tukea.

Suomen Vanhempainliitto pitää opetuskielen tukiovetusta tarpeellisena, samoin muuta maahanmuuttotaustaisten oppilaiden tarvitsemaa tukea. Vanhempainliitto kysyy, tulisiko maahanmuuttotaustaisten oppilaiden opetusjärjestelyistä opetuskielen tukiovetuksen myötä entistä sekavampia. Myös maahanmuuttotaustaisten vanhempien on haastava ymmärtää moninaisia tuen muotoja. Olisiko tuen uudistamisen yhteydessä tarpeen tarkastella maahanmuuttotaustaisten oppilaiden osalta mahdollisuutta yhdistää muun opetuksen tuki ja opetuskielen tukiovetus sekä uudistaa samalla muun opetuksen tukea koskeva valtionavustus.

Suomen Vanhempainliitto pitää tuen jatkumon vahvistamista, yhtenäistämistä ja turvaamista varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle tärkeänä ja kantaa huolta siitä, että tuen uudistuksen jälkeen esi- ja perusopetuksen tuen rakenteet poikkeavat varhaiskasvatuksen tuen rakenteista, mikä haastaa kunnissa lapsen kasvu- ja koulupolun tuen kokonaisuuden yhteensovittamista.

Onko ennakoivia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Vanhempainliitto kantaa huolta siitä, jääkö ennakoivia tukitoimia koskeva lainsäädäntö liian väljäksi. Miten ennakoivien tukitoimien riittävyyttä seurataan ja arvioidaan? Miten ennakoivat tukitoimet kirjataan ja miten ne todennetaan niiden toimiessa oppilaskohtaisen tuen arvioinnin pohjana? Miten vanhemmat saavat tietoa ennakoivista tukitoimista ja voivat seurata niitä?

Vanhempainliitto katsoo, että lakiin tulisi kirjata kodin ja koulun yhteistyöstä myös ennakoivien tukitoimien kohdalla: ennakoivia tukitoimia suunniteltaessa, käytettäessä ja seurattaessa tulee toimia yhteistyössä kotien kanssa. Ennakoivien tukitoimien riittävyyden arviointi ja lapsen edun mukainen siirtyminen ennakoivista tukitoimista oppilaskohtaisiin tukitoimiin edellyttää entistä tiiviimpää kodin ja koulun yhteistyötä ja vuoropuhelua. Myös opetussuunnitelman perusteissa tulee säätää riittävän tarkasti ennakoivista tukitoimista, niiden järjestämisestä ja kotien kanssa tehtävästä yhteistyöstä.

Hallituksen esityksen mukaan ennakoivia tukitoimia toteutettaisiin ryhmämuotoisena. Lainsäädäntöä olisi ryhmämuotoisuuden osalta syytä vielä tarkentaa. Epäselväksi jää, mitä ryhmämuotoisuus tarkoittaa esimerkiksi tukiovetuksen osalta. Voidaanko tukiovetusta antaa jatkossa yksilökohtaisesti ilman oppilaskohtaisen tuen päätöstä?

Ennakoivia tukitoimia suunniteltaessa tulisi huomioida vahvasti oppimisympäristön muokkaaminen lapsilähtöiseksi ja aistiesteettömäksi, mikä osaltaan tukisi kaikkien oppilaiden oppimista ja vahvistaisi integroitumista osaksi isompaa opetusryhmää.

Onko oppilaskohtaisia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Suomen Vanhempainliitto pitää hyvänä, että oppilaskohtaisista tukitoimista tehdään tuen tarpeen arviointiin perustuva suunnitelma ja hallintopäätös, johon kirjataan konkreettiset tukimuodot. Tämä selkeyttää ja konkretisoi oppilaan saamaa tukea ja kertoo myös vanhemmille, mihin tukeen oppilaalla on oikeus. Moniammatillinen yhteistyö opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa tukee oppilaskohtaisten tukitoimien suunnittelua. Myös vanhempien osallisuus tuen suunnitteluun ja kotien sitouttaminen tukemaan oppilaskohtaisia tukitoimia on tärkeää.

Hallituksen esityksessä tuodaan esiin, että erityisopettajan konsultaatio voisi tarvittaessa pitää sisällään myös kodin ja koulun välistä yhteistyötä ja ohjaus ja neuvonta voisi kohdentua myös oppilaiden huoltajille. Vanhempainliitto muistuttaa, että tuki voi toimia myös toisin päin. Myös vanhemmillä voi olla omien kokemustensa pohjalta hyviä huomioita siihen, miten tukea lasta kouluympäristössä.

Hallituksen esityksessä yhden opettajan opettamassa ryhmässä saisi olla enintään 5 oppilasta, jotka saavat oppilaskohtaisena tukitoimena lisäksi erityisopettajan opetusta pienryhmässä. Opetusta järjestettäessä, tukitoimia suunniteltaessa ja niistä päätettäessä on huomioitava ensisijaisesti lapsen etu, toimintakyky ja tuen tarve sekä opetusryhmän toimivuus. On hyvä, että esitykseen sisältyy myös mahdollisuus saada opetusta pienryhmässä.

Vanhempainliitto pitää tärkeänä, että opetusryhmissä, joissa on oppilaskohtaisten tukitoimien piirissä olevia oppilaita, opetuksesta vastaa kelpoinen opettaja tukenaan riittävä kelpoisen erityisopettajan resurssi. Jokaisella lapsella tulisi olla oikeus riittävän tuen osaamisen omaavan opettajan antamaan laadukkaaseen opetukseen sekä tarvetta vastaavaan erityisopettajan tukeen. Myös jokaisen vanhemman tulisi voida luottaa siihen, että lapsi saa pedagogisesti laadukasta ja tuen tarpeet täyttävää opetusta yhdenvertaisesti muiden lasten kanssa.

Koulunkäynnin ohjaajien sekä resurssiopettajien rooli tulisi tuoda esityksessä selkeämmin esille. Säädöksiin tulisi täsmentää myös tarkkarajaisesti se, miten määräytyy oikeus avustajapalveluihin, koska tämä tarve näyttää olevan voimakkaasti kasvava.

Yhdenvertaisuuden näkökulmasta olisi tärkeää, että sairaalakoulujen konsultoiva, maksuton rooli koulujen tukemisessa tulisi ulottaa koskemaan myös mm. Valteri ja Elmeri-kouluja, sekä järjestöjä, joilla on erityisosaamista tuen kysymyksissä, kuten esimerkiksi näkö-, kuulo- ja liikuntarajoitteissa.

Onko tuen asiakirjoja ja hallintopäätöstä koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Suomen Vanhempainliitto pitää kannatettavana, että oppimisen ja koulunkäynnin tukea koskevien asiakirjojen määrää vähennetään ja kaikki oppilaan tukea koskeva tieto kirjataan yhteen asiakirjaan. Yhtenäinen asiakirjamalli yhtenäistäisi opetuksen järjestäjien ja koulujen työtä. Konkreettisten tukimuotojen lisäksi suunnitelmasta tulisi käydä ilmi myös annettavan tuen määrä, tavoitteet ja seuranta.

Vanhempainliitto pitää erittäin tärkeänä, että oppilaskohtaisista tukitoimista tehdään muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös, johon kirjataan konkreettiset tukimuodot (tuen määrä ja tuen toteutuminen arjessa) ja tukipalvelut, joihin oppilaalla on oikeus. Ennen päätöksen tekemistä on tärkeää kuulla myös oppilaan huoltajaa. Hallintopäätöksentekoprosessin tulee olla avoin ja läpinäkyvä. Vanhempainliitto pitää erittäin tärkeänä, että hallituksen esityksellä vahvistetaan oppilaan oikeutta saada tukea, oikeusturvaa ja vanhempien oikeutta saada lapselleen tukitoimia.

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

-

Onko teillä parannusehdotuksia esitysluonnokseen?

Parannusehdotukset käyvät ilmi aikaisemmista vastauksista.

Metso Tuija
Suomen Vanhempainliitto ry, Finlands Föräldraförbund rf